

Gerard Abbink van BLGG AgroXpertus: 'Voorjaarskuilen hebben doorgaans een lager fosforgehalte dan najaarskuilen'

Ruwvoer bepalend voor fosfaatoverschot

Grassnedes ouder maaien, kritisch kijken naar de inkoop van krachtvoerders en per perceel de bemestingsgift doseren. Het zijn maatregelen om de fosfaatuitstoot op het bedrijf fors terug te dringen. Inzicht in de fosfaatkringloop is de eerste stap.

tekst Jorieke van Cappellen

De melkveehouderij krijgt het de komende jaren voor de kiezen als het gaat om het terugdringen van het aantal kilogrammen fosfaat. 'De gebruiksnorm voor fosfaat wordt zodanig beperkt, dat deze straks steeds meer de reden wordt van mestafvoer op het bedrijf', zegt Barend Meerkerk, adviseur bij PPP Agro Advies en als projectleider betrokken bij het praktijknetwerk 'Verminderen fosfor in krachtvoer melkvee'. Naast de veevoederindustrie wordt ook de veehouder zelf op zijn verantwoordelijkheid aangesproken. Volgens Meerkerk een reden om de fosfaatkwestie vanaf nu nog serieuzer op te pakken. 'Het wordt vanuit milieuoogpunt steeds belangrijker om fosfaat op het bedrijf efficiënt te benutten.' Maar efficiënt omgaan met fosfaat kent voor bedrijven ook een financieel voordeel. 'Hoe minder fosfaatverliezen, hoe meer mest er op het eigen bedrijf af te zetten is. Dit

scheelt in kosten voor kunstmest, mestverwerking en mestafzet.' Maar wat is de eerste stap in het terugbrengen van de fosfaatuitstoot? 'Als melkveehouder moet je allereerst inventariseren waar je nu staat met je bedrijf', zegt Meerkerk. 'Hoeveel van de aangevoerde fosfor wordt benut door de koe in haar melkproductie en hoeveel fosfaat blijft onbenut en wordt via de mest weer afgevoerd naar de bodem?' Volgens Meerkerk is de bedrijfsspecifieke excretie (bex) daarvoor een ideaal instrument. 'Bex is een fantastisch hulpmiddel waarmee je een groot deel van de fosfaatkringloop op het bedrijf inzichtelijk maakt. Op deze manier zie je snel waar je kunt besparen.'

Terugschroeven fosforgehalte

Niet elke veehouder kiest echter voor bex door de uitgebreide administratie die erbij komt kijken. 'Voor deze veehouders kan de pas ontwikkelde P-toets (zie kader, red.) een goed alternatief zijn om in-

zicht te krijgen in de benutting van fosfaat op het bedrijf', aldus Meerkerk. De volgende stap is het nemen van maatregelen om de fosfaatexcretie concreet terug te schroeven. Dat kan op twee manieren: enerzijds door de aanvoer van fosfor op het bedrijf structureel te verlagen, anderzijds door de aangevoerde fosfor beter te benutten. Meerkerk stelt dat via het krachtvoer en de aanvullende voeders al een grote slag kan worden gemaakt in de fosforaanvoer door voeders in te kopen met een structureel lager fosforgehalte. Zo zit in bierbostel meer fosfor (6,3 g/kg droge stof) dan in bijvoorbeeld perspulp (0,9 g/kg droge stof). Richard Dijkstra, productmanager rundvee bij mengvoederfabrikant ForFarmers, is het met Meerkerk eens. 'Van krachtvoer en bijproducten is precies bekend hoeveel gram fosfor ze per kilogram bevatten. Op deze gehalten is gemakkelijk te sturen door de voerfabrikant te vragen om voer van grondstoffen met een lager fosforgehalte.' Dijkstra adviseert om bij alle voeraankopen kritisch te kijken naar de verhouding tussen het fosforgehalte en de voederwaarde. 'Voer met een hoger fosforgehalte hoeft namelijk niet per definitie ongunstig uit te pakken.'

Rol ruwvoer onderschat

Dijkstra waarschuwt dat het sturen via het krachtvoer al een goede eerste stap is, maar relatief gezien toch nog een tamelijk beperkt effect heeft. 'Krachtvoer

Ruwvoer omvat 75 procent van het totale rantsoen. Sturen op minder fosfaatverlies via het ruwvoer is daarom zinvol

maakt slechts voor 25 procent deel uit van het gehele rantsoen. Het overgrote deel van 75 procent bestaat uit ruwvoer en ook daar kun je sturen op minder fosfaatverliezen. De rol van ruwvoer wordt echter nog vaak onderschat. Doordat je met meerdere factoren te maken hebt, zoals bodem, weersomstandigheden en seizoenen, wordt het management van fosfaatreductie via ruwvoer ook als lastiger ervaren.'

Een snede gras bevat volgens Dijkstra gemiddeld 4,1 gram fosfor per kg droge stof, maar kan door de juiste maatregelen te nemen teruggebracht worden naar 3,8 gram per kg droge stof.

Gerard Abbink, productmanager veehouderij bij BLGG AgroXpertus, beaamt dit. 'Het fosforgehalte in ruwvoer is sterk gebonden aan de hoeveelheid eiwit. Het is de kunst om zo veel mogelijk eiwit uit grasland te benutten, maar tegelijkertijd zo min mogelijk fosfor aan te voeren. Door een grassnede wat ouder te maaien dan gebruikelijk verandert de eiwitamenstelling van het gras en treedt er

meer verdunning van het fosforgehalte op.' Hoewel het eiwitgehalte in een oudere snede ook daalt, wordt dat volgens Abbink in veel situaties gecompenseerd door de hogere structuurwaarde en daarmee een betere penswerking en benutting door de koe.

Meer drijfmest eerste snedes

Naast later maaien spelen seizoenen, weersomstandigheden en het fosfaatleverend vermogen van de bodem ook een rol. 'Een voorjaarskuil bevat doorgaans minder fosfor, soms zelfs tot slechts 2,5 g per kg droge stof, doordat de directe beschikbaarheid van fosfaat in het voorjaar vaak lager ligt', zegt Abbink. 'Na een natte zomer zoals deze kan in het najaar het eiwitgehalte en daarmee het fosforgehalte in de graskuil in sommige gevallen echter stijgen tot wel 6,0 g fosfor per kg droge stof. Het eiwit van een najaarskuil wordt door de koe echter minder goed benut, waardoor een najaarskuil vaak de meeste fosfaatverliezen geeft.'

Richard Dijkstra van ForFarmers vult

aan: 'Je kunt hier met het bemestingsplan op inspelen. Zorg voor zo veel mogelijk mest voor de eerste en tweede snede gras. Deze snedes leveren kwalitatief gezien de beste opbrengst, zodat het fosfaat uit mest optimaal wordt benut.' Dijkstra adviseert ook het fosfaatleverend vermogen van de grond mee te nemen. 'Dit verschilt vaak per perceel. Door de drijfmestgift per perceel aan te passen ga je efficiënter met fosfaat om.'

Hoogproductief is efficiënter

Barend Meerkerk van PPP Agro Advies wijst ten slotte op de samenstelling van de veestapel op het melkveebedrijf. 'Hoogproductieve koeien gaan efficiënter om met hun voer ten opzichte van laagproductieve koeien, omdat er minder onderhoudsvoer nodig is. Ook minder jongvee aanhouden is efficiënter. In dat opzicht past een verduurzaming van de veestapel, waar we in de melkveehouderij steeds meer naar streven, heel goed binnen het terugdringen van de fosfaatuitstoot.'

P-toets voorspelt fosfaatbenutting door koe

'Inzicht in de mineralenkringloop is cruciaal bij de bedrijfsontwikkeling na 2015', zegt Wiebren van Stralen, LTO-adviseur Mest en Milieu. In opdracht van de Nederlandse Vereniging Diervoederindustrie (Nevedi) en LTO Noord ontwikkelde Wageningen Universiteit daarom de zogeheten P-toets voor melkveebedrijven. 'De ontwikkelde P-toets is een instrument voor veehou-

ders die niet aan bex deelnemen, maar wel zicht willen krijgen op de benutting van fosfaat op het eigen bedrijf.' In de P-toets is een aantal waarden vooraf ingevuld. Zo zijn uitgebreid doorgerekende fosforgehalten uit ruwvoer al ingevuld. 'De melkveehouder vult gezamenlijk met zijn voeradviseur de aanvoer van fosfor uit krachtvoer en bijproducten in.' De P-toets maakt een

berekening van de ingevoerde waarden en daar rolt vervolgens het percentage fosfaatbenutting uit. 'Dat wil zeggen, het percentage dat echt door de koe benut is voor de productie van melk.'

De P-toets is in de laatste fase van ontwikkeling en zal volgens Van Stralen zeer binnenkort online te vinden zijn op de websites van LTO Noord, Nevedi en de mengvoederbedrijven.